

In questo canto, Dante ci mostra, nella prima parte, la struttura delle Malebolge e la suddivisione dei cerchi in cui finiscono i fraudolenti, secondo che siano seduttori di donne come Giasone, oppure per conto d'altri per trarne un proprio profitto come Venedico dei Caccianemico, che in cambio di denaro condusse la sorella Ghisabella a soddisfare le voglie del Marchese Obizzo d'Este.

Il canto, infine, chiude con la figura di Taide, prostituta di professione.

Le anime in questa ultima bolgia sono immerse in un mare di merda, proprio come meritano.

Nota: “ È ”, “è “ sono appena percettibili, quasi non si pronunciano;” Š “, “š” si leggono “sc” di scena.

INFERNO canto XVIII° in campobassano

Nu poštë sta, a u ‘Mbèrnë, dittë Malebolge,
tuttë dë prètë d’u culorë d’u fièrrë
cummë la circonda tutt’attuornë.
Juštë mmiézzë dë ‘štu campë malamentë
šta nu puzzë assa’ larghë e funnë,
d’u qualë dichë dopë cumm’è fattë.
Chélla fascia che rëmanë è tónna
tra u puzzë e u piérë d’u fianchë dë la roccia,
e è spartita a diecë vallë funnë.
Cummë addò a dëfënnë lë murë
cchiù fuossë circondënë lë caštiellë,
‘ccusì qua štannë dë la štessa forma,
talë e qualë cummë so’ fattë chillë;
e cummë là all’entrata dë la furtezza
parë štannë lë puntëciellë,
‘ccusì a la basë dë la štagliata roccia partivënë
scuoglië attuornë all’argënë e lë fuossë,
finë a u puzzë che lë taglia e riunisscë.
A ‘štu poštë, scarëcatë da ‘ngoppë
a Gerionë, cë trovammë; e u poeta
jètt’a sinistra e ijë appriéssë a issë më muvivë.
A mana deštra vëdivë nuovë dulurë,
nuovë turmientë e nuovë fruštaturë,
dë lë qualë la prima vallë éva štrachiéna.
A u funnë lë puccaturë nudë štèanë;
da u centrë a qua, mënivënë versë dë nu’,
dallà a nu’, kë passë sveltë,
cummë a lë romanë, pë la folla grossa,
all’annë du giubbilë, ‘ngopp’u pontë
avënna passà in modë ca da nu latë
jvënë verzë Santë Pietrë e u cašiellë,
e dall’auta parta jvënë verzë u montë.
Da qua, da là, ‘ngopp’a la stessa roccia
vëdivë demonië curnutë kë grossë fruštë,
chë vattëvënë crudamentë arret’a lë spallë.
Ahi, cummë facevënë auzà lë calëcagnë
a lë primë fruštate! Già nisciunë
aspëttavë la seconda e né la terza.
Mentr’ijë jvë, l’uocchië mijë kë unë

(v.19)

zë scuntrannë, e ijë subbëtë dicivë:
 << Già dë vëdë a quistë nën m'è nuovë>>.
 Perciò a règuardarlë ijë më fërmaië;
 e la docia guida kë me zë fërmattë
 e cunsëntëttë che ijë nu pochë arrëtë jssë.
 E 'llu fruštätë crëdëttë dë cëlarsë
 calannë u sguardë; ma pochë lë valëttë,
 ca ijë dicivë:<< O tu, che l'uocchië 'nterra minë,
 lë cunnutatë tuë se nën so' fauzë,
 Venedico* šië dë lë Caccianemiche;
 ma che tē ména a 'štë pungëcusë pénë?>>
 E issë a me:<< A malavoglia tē dichë,
 ma më sforza la chiara parlata tua
 chë më fa rëcurdà d'u viécchië munnë.
 Ijë évë quillë che la Ghisabella
 purtaië a suddisfà d'u Marchesë lë voglië,
 comë zë racconta la nutizia sconda.
 E nën so' l'unëchë puccatorë bulugnesë,
 ma qua 'štu poštë è chinë tantë,
 ca 'ncë štannë tanta lénghe 'mparatë
 a dicë "sipa* " tra Saveno e Reno;
 e se dë quistë vuo' fédë e próva,
 tiënë a mmentë che d'anëma avarë sémë>>.
 'Ccusi dicennë, nu demonië u culpettë
 kë na scudisciata, e dicettë:<< Via,
 ruffianë! Qua 'ncë štannë femmënë da scagnà>>.
 Ijë më riunivë a la guida mija;
 dopë, kë poca passë arrëvammë
 là vicinë a nu scuoglië che da la ripa 'scivë.
 Assai facilmentë là sagliëmmë;
 e gërannë a destra 'ngopp'a la schëggiata roccia,
 da 'llë ciérchië ètèrnë cë në jëmmë.
 Quannë nu' arrëvammë laddò issë è vuotë
 sottë pë fa passà lë fruštëgatë,
 la guida dicettë: << Attiëntë e fa 'ccusi
 che u visë tuë attira 'štë malënatë,
 da lë qualë ancora la faccia vidë,
 ca so' mënütë kë nu' assiemë>>.
 Da u viecchië pontë guardavamë la fila
 che mëniva vërzë dë nu' dall'autë latë,
 e chë la frušta ugualmentë scaccia.
 U buonë maestrë, sënza chë ciu addummannassë
 më dicëttë: << Guarda quillë gruossë chë vé ,
 né u dutorë e manchë lë lagrëmë parë che rësèntë.
 Che faccia regalë ancora ammantë!
 Quillë è Giasonë, che kë curaggë e kë furbizia
 lëvattë a lë Colchë* la pella d'u mëntonë.
 Issë passattë pë l'isola dë Lenno,
 dopë che l'arditë femmënë spietatë
 accërënnë tuttë lë masculë lórë.
 Là kë ségnë e kë parolë docë,

(v.50)

(v.67)

Isifile* ‘ngannattë, la giuvënetta
 chë prima avëa ‘ngannatë a tuttë l’autë.
 La lassattë là préna, sola.
 Pë tala colpa e tala pena issë è cundannatë;
 e purë Medëa pur’ëssa è vëndëcata.
 Kë issë zë në va chi all’autë inganna:
 e quistë bašta pë la prima vallë
 a sapë e dë chillë dentrë ca essa azzanna.>>
 Già eravamë laddò la štretta vija (v.100)
 kë la seconda sponda zë ‘ncrocia,
 e l’archë fa da spalla a n’aut’arche.
 Qua sëntëmmë gentë che zë lamenta
 nell’auta vallë e ku mussë sbuffa,
 e zë ména essa štessa kë lë manë.
 Lë spallë évënë cupertë dë na muffa,
 pë la parta dë sottë che z’attacca,
 che kë l’uocchië e ku nasë lëtëgava.
 U funnë è cupë ‘ccusì ca nën bašta
 poštë pë vëdërlë senza arrëvà ‘ngoppë
 all’archë, addò u scuoglië è cchiù autë.
 Qua arrëvammë; e po’ abbasscë u fuossë
 vëdivë genta affucata dent’a na mmerda
 che dall’uomënë parëa smòšta.
 E mentrë ca ijë lassottë cërcavë,
 vëdivë unë ku capë ‘ccusì spuorchë dë mmerda,
 che ‘nzë rëcanusceva s’éva laichë o chiërëhë.
 Quillë m’alluccattë:<< Pëcché šié tu ‘ccusì ‘ngurdë
 dë guardarmë cchiù dëll’autë bruttë?>>
 E ijë a issë:<< Pëcché, se rëcordë buonë,
 già t’hai vištë kë lë capillë assuttë,
 e šié Alessië Interminei dë Lucca;
 perciò të fissë cchiù dë tuttë l’autë>>.
 E issë, allora, vattënnëzë la capa:
 << Quassottë m’hannë ‘nfussatë lë lusinghë
 pë lë qualë ijë nn’avivë maië la lénga sazia>>.
 Appriëssë, la guida: << Fa che móva>>
 më dicettë << nu pochë la capa ‘nnanzë,
 ‘ccusì ca la faccia buonë l’uocchië vidë
 dë chëlla zozza e scapëllata bagascia
 che là zë ràtta kë l’ógnë mmërdosë,
 e mo z’accuccura e mo allërta z’auza.
 Tèida è la puttana che rëspunnettë
 all’amantë suë quannë dicettë : - Tëghë ijë assai grazië
 addò te?-. – Anzë meraviglië!-
 Ebbënë sarannë l’uocchië nuostre sazië>>.

Note:

*1) Venedico dei Caccianemico, fece prostituire la sorella Ghisabella per soddisfare le voglie di Obizzo d’Este;

*2) “sipa” termine dialettale bolognese che significa “sì”;

*3) Colche: Colchide;

*4) Isifile, ragazza che fu ingannata da Giasone e che a sua volta, lei, ingannò le sue amiche.